

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ל' סיון תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים סא.

דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד סעיף ג'.

מוסרי: אהבת ישראל מתחילת פרק ד' עד "ועל האיש הנבון".

קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ד' 'והנה יש מהפתאים' עד פרק ה.

הדף היומי בהלכה

ההיתר של 'תוספת אוהל עראי' על אוהל שיש בו טפח

ותוספת עראית שהוסיפה בשבת על סמך ההיתר הנ"ל, מותר לסותרה בשבת (ולשייר את הטפח שהיה פרוס בערב שבת). אולם, אוהל עראי שכבר היה פרוס מערב שבת - יש אומרים שאסור לסותרו בשבת אף אם משייר בו טפח; ויש אומרים שמותר לסותרו אם משייר בו טפח.

[שו"ע שטו, ב, ומשנ"ב יב-יד; ביאורים ומוספים דרשו, 36; וראה עיד שם]

חכמינו ז"ל אסרו עשיית 'אוהל עראי' בשבת, אך התירו 'תוספת אוהל עראי', כלומר, מקום שיש עליו כיסוי ברוחב טפח מערב שבת, מותר להוסיף עליו בשבת תוספת עראית.

ויש שכתבו שצריך להתחיל את פריסת התוספת מהצד הסמוך לטפח העשוי מערב שבת; ולכן, לדוגמה: הבא לפרוס ניילון בהמשך לגגון של עגלת תינוק על מנת להגן מפני הגשמים, יתחיל לפרוס את הניילון מהגגון ולא מהצד השני.

הדף היומי בהלכה

האם יריעת פלסטיק מגולגלת המונחת על הפרגולה נחשבת כ'התחלת אוהל'?

בערב שבת, שהרי פותח בשבת את הכריכה עצמה המהווה את הטפח שנעשה בערב שבת, ולא ניכר ששימשה כתחילת בנין האוהל.

ואכן, אם הניח יריעה כרוכה שיש בעוביה טפח, ואינו מכסה בה את השטח הנותר, אלא משתמש ביריעה אחרת לשם כך - רשאי לפרוס את היריעה האחרת. [שו"ע שטו, ב, ומשנ"ב טז; ביאורים ומוספים דרשו, 33 ו-38]

בהמשך לאמור: אם הניח בערב שבת יריעה מגולגלת על גבי מקום שרוצה לכסותו בשבת ביריעה זו, וכגון שהניח יריעת פלסטיק מגולגלת על גבי קורות הפרגולה (הרחוקות זו מזו, ראה להלן) - אסור לפורסה בשבת גם אם רוחבה כשהיא מגולגלת הוא טפח ויותר; אלא אם כן החל לפורסה בערב שבת ברוחב טפח לפחות לכל אורכה.

וטעם דין זה, משום שללא פריסת טפח מהיריעה, אין היכר של התחלת אוהל

הדף היומי בהלכה

האם מותר להוסיף בשבת כיסוי לגגון של עגלה שהיה מקופל בכניסת השבת?

טפחים, האויר שביניהן נדון כ'לבוד', והקורות נחשבות כמחבורות, ורשאי לכסות את מקום הלבוד בתוספת עראית. ויש אומרים שמקום הלבוד אף נחשב כטפח הפרוס מערב שבת, אשר מותר בגינו להוסיף תוספת עראית על פני כל השטח; ויש שהסתפקו בדבר.

[שו"ע שטו, ב, ומשנ"ב יג-יד; ביאורים ומוספים דרשו, 34 ו-37]

עוד מדיני 'תוספת אוהל עראי': עגלת תינוק שיש לה גגון מתקפל, מותר לפותחו בשבת, ומותר גם לפרוס אוהל עראי בהמשך לגגון זה; ולמרות שבכניסת השבת היה הגגון מקופל ולא פרסוהו ברוחב טפח, אנו דנים אותו כאילו היה פתוח, כיון שסיבת ההיתר של פתיחת גגון מתקפל בשבת היא שהגגון המחובר נחשב כפרוס מערב שבת.

ומקום שיש בו (מערב שבת) שתי קורות אשר המרחק ביניהן פחות משלושה

בעודו עומד כך, שמע לפתע זעקת שבר: "ר' דוד, אריין!" - ר' דוד, היכנס! הוא נרתע פנימה בבהלה, וסובב את ראשו לראות מיהו הקורא. האם יש בקרון יהודי המכירו בשמו ודובר אידיש?

נסי הצלה שאירעו עם הגאון רבי דוד צימרינג זצ"ל בעל 'מצור דבש' בצעירותו | ליום היארציט ל' בסיון תש"ל

דובר אידיש, אך לכשניסה להתקרב לחבורה אימתנית זו נתקל במבטי בוז בקריאות 'זיד', ואחד מהם אף הרים את מקלו להכותו. סוף סוף הגיע רבי דוד לטשורטקוב. בערב שבת קודש עמד בתור בין החסידים הרבים שבאו לקבל 'שלוש' מהרבי. הסדר בטשורטקוב היה, שהרבי עמד סמוך למחיצה מעברה האחד, משעין את ידו הימנית על הסורג העליון שלה כשכף ידו פתוחה, וכל העוברים לפניו נוגעים נגיעה קלה בידו. כל אותה העת היה הרבי עומד שקוע במחשבותיו, כשמבחוץ נראה כי אינו מזהה ואינו חש כלל באלה העוברים לפניו.

והנה, כשהגיע תורו של רבי דוד, חש לפתע את ידו של הרבי נסגרת על כף ידו, והוא שומע את הרבי אומר לו: "אברך, הרי תלמיד חכם הנך, הגמרא אומרת 'לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס'... ואז, תוך כדי חיך קל הרפה הרבי מיזו והוא נסחף הלאה בלחץ העומדים מאחוריו. חיל ורעדה תקפו אותו לנוכח הדברים. האמנם הגיעה ראייתו של רבו הקדוש עד לפנים הרכבת המזוהמת שבה נסע? אולם זו היתה רק ההקדמה.

משהגיע המועד נכנס אל הקודש עם הקוּטל והפדיון. הרבי זי"ע הרים אליו את עיניו ושאל: "איך הרגליים שלך?" ור' דוד השיב: "ב"ה, בסדר". "הן ישירות?" שאל הרבי, ור' דוד השיב: "אולי מתעגלות במעט". "נו", השיב הצדיק, "השי"ת יעזור לך שתשתחרר מהם". כאן הושיט לו את ידו הקדושה וברכו בכל טוב ובדרך צלחה.

ר' דוד שב לקיבו, שם ניגש בלב הולם ללשכת הגיוס. הממונים בדקו את כל גופו ואישרו את בריאותו התקינה, והוא נשלח חזרה לביתו עם הידיעה כי עליו להמתין עד להודעת הגיוס. לא בנקל לתאר את הימים הקשים, ימי החרדה, שעברו עליו מרגע ששב לביתו מלשכת הגיוס ועד שקיבל את ההודעה כי עליו לשוב לקיבו ולהתייצב שנית בפני הוועדה הרפואית. באותם ימים הגביר ר' דוד את התמדתו בתורה, זוגתו הגבירה את אמירת פרקי התהלים ואת תפילותיה, ושאר בני המשפחה סייעו בענין זה ככל אשר יכלו.

כשהתייצב מחדש בפני הוועדה הרפואית ביקשו חבריה לראות את מבנה רגליו, ואז, תוך שהוא חש היטב את הלמות לבו, הוא שומע פתאום את אחד מחברי הוועדה אומר: "הרי רגליו מתעגלות, הן אף בנויות בצורת אִיקס, הכיצד יצעד חייל זה בתרגילי סדר?"

ר' דוד שומע את הדברים ורואה את תגובתו המהירה של יושב ראש הוועדה, המטביע את המילה 'פטור' על הכרטיס הרפואי. ר' דוד לא האמין למראה עיניו, אך ההוראה - "אתה יכול לשוב לביתך" שנשמעה מפי היושב ראש, החזירה אותו למציאות...

הגאון רבי דוד צימרינג זצ"ל בעל 'מצור דבש', נולד בעיירה דומברוביץ בשנת תר"מ, לאביו רבי שמשון זצ"ל שהיה מחסידיו של האדמו"ר רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע. בהגיעו לפרקו נלקח כחתן לבתו של הגאון רבי אפרים זלמן ליבסון זצ"ל, רבה של קאמיניקא, שם הצטרף לחבורת הלומדים בבית המדרש המקומי ואכל על שולחן חמיו כמנהג הימים ההם.

את המעשה המופלא שלפנינו סיפר בנו ר' יצחק צימרינג להרב מאיר גרוזמן, והוא פורסם ב'מסילות' (כ"ט), ביטאון חסידי רוז'ין סדיגורא. אנו מביאים כאן את החלקים העיקריים בסיפור, בקצרה ובתמצית.

בשבתו בקאמיניקא הגיע ר' דוד לגיל הגיוס והיה עליו להתייצב בפני הוועדה הצבאית. דאגה רבה נפלה עליו ועל משפחתו, ובצר לו החליט לנסוע לרבו הקדוש מטשורטקוב ולקבל את ברכתו. הוא יצא מקאמיניקא בכרכרה עד קיבו, שם עלה על רכבת הנוסעת עד לאזור טשורטקוב.

הנסיעה לא היתה קלה, הקרונות היו דחוסים בבני אדם ושונים ומשונים, והוא לא מצא שם שום דמות יהודית שתארח לו לחברה. בתחנה מסויימת עלתה לרכבת קבוצה גדולה של קצאפים. על אף שר' דוד שמע את שמעם, הוא נפגש בהם עתה לראשונה. הוא ראה לפניו אנשים גדולים, חזקים, מגושמים, אתלטיים ומגודלי שער הראש והזקן. פאות גדולות השתלשלו להן משני צידי הפנים מרוב הזנחת התספורת, ועל ראשם חבשו כובעי פרוה גדולים ועגולים דמויי ספודיק חסידי. קרון הרכבת היה מלא גם בלעדי קבוצה זו, וכניסתם לקרון סתמה את כל המעברים ויצרה אויר דחוס כבד ומעופש. לרוע מזלו היו חלק מאנשי הקבוצה שיכורים, וכאשר החלו להקיא על רצפת הקרון נסתמו לחלוטין כל מעיינות האויר וסכנת חנק ירדה על יושבי הקרון.

ר' דוד קם ממקומו, הרים מעט את החלון שליד מושבו ונשם אויר צח. לכשראה שהמעט אינו מספיק, הרים את החלון הרמה נוספת והוציא את ראשו החוצה כדי לשאוף מלוא ריאותיו אויר נוסף. אך בעודו עומד כך הוא שומע זעקת שבר: "ר' דוד, אריין!" - ר' דוד, היכנס! הוא נרתע לאחוריו, משך את עצמו פנימה וסובב את ראשו לראות מי הקורא. האם ישנו כאן בקרון יהודי המכירו בשמו ודובר אידיש?

עודו תר בעיניו אחר הדמות העלומה, חש בהלם! הן הוא ניצל עתה ממות בטוח! הוא חזר והתבונן על החלון וראה את האזהרה הכתובה באותיות מאירות עיניים על השמשה ועל המסגרת: "אזהרה, מפאת עמודי הטלגרף העומדים צמודים למסילה אסור להוציא את הראש דרך החלון החוצה, בשל סכנת קטיעה. ראה הוזהרת". אבוי, חשב, ניצלתי ממות בטוח. מי הוא זה שהצילני? מי קרא בקול רם בשמי? הוא חזר לתור אחר מישהו מבין הנוסעים שיוכל לענות על שאלותיו, אך לא. אין. לרגע חשב שמאן דהו מבין הקצפים מכיר אותו ואף

הגר"ח קניבסקי שליט"א סיפר פעם על הרקע של כתב יד הסתרים של החזון איש, שבו הוא מספר בקצרה על נשמה שבאה אליו לבקש את תיקונה.

וגם: מי נעקץ מעקרב לאחר הלויית החזון איש?

הוא הרבה במחלוקת. פתח בית כנסת נוסף חדש, וגם הביא רב נוסף לעיירה. לאחר שנפטר, הוא זה שבא לבנו - החזון איש, לבקש תיקון לנשמתו הדוויה (הגר"ח הוסיף: עוד הכרתי את בני משפחתו של אותו יהודי).

עוד סיפר רבנו לבני ביתו: בעת אשכבתא דרבי, כאשר ליוו את ארונו של החזון איש לכיוון בית החיים שומרי שבת, אחד המלווים אמר בקול: "מה מתרגשים כאן היום יותר מכל יום בפטירת יהודי אחר?". מעט אחרי סתימת הגולל, בדרכו מבית העלמין עוד לפני ששב לביתו, עקץ אותו עקרב ומיהרו איתו לבית החולים. וראו בחוש מה שאמרו חז"ל: "עקיצתן עקיצת עקרב"...

(דברי שיח מתוך 'מאחורי הפרגוד')

ויקְהַלּוּ עַל מִשְׁחָה וְעַל אֲהָרֹן (במדבר טו ג)

כידוע, בתחילת ספר 'אגרות חזון איש' הובא העתק מכתב יד סתרים של החזון איש, שבו מציין מרן החזון"א בקצרה כי נשמה מיוסרת באה אליו לבקש תיקון הנפש. וזה לשונו: "...לא נתן לי לעזבו, שאברכנו. אמרתי לו: לך לשלוי, ולא נחה דעתו. אמרתי: יה"ר שתתקן את הנפש הזאת תיקון גמור ותסלח את כל עונותיו. תיכף נח דעתו ונשאר במנוחה".

רבנו הגר"ח קניבסקי שליט"א גילה וסיפר לתלמידו את הרקע הבסיסי לאותה בקשת תיקון נשמה: בקוסובה, מקום מגורי אבי החזון איש זצ"ל (ותפקידו כרב העיירה), נערך דין תורה בראשותו בין שני בעלי בתים מהעיירה, הוא פסק את פסקו, והיהודי שהפסיד בדין כעס וחש נעלב, עד שהחל לנהל מלחמה מול הרב.

דרכו של הסבא מקעלם היתה להיות שמה מאוד ביום שבת קודש. אולם בשבת אחת, היה עצוב מאוד. ושאלוהו לפשר הדבר

הצער הגדול של הנשמה בעולם העליון מהכרת האמת המוחלטת

המשכילים בדור ההוא, היה עצוב מאוד... שאלוהו לפשר הדבר, והסביר שצערו נובע מחמת השתפותו בצערו של יל"ג, שהגיע עתה לעולם האמת ורואה שהכל הוא ההיפך מכל השקפותיו והבנתו ומעשיו כל ימי חייו. כמה גדולים צערו ובושתו! והוא משתתף עמו בצער הזה. (מאמרי שלמה, שיחות הגה"צ רבי שלמה הרכבי זצ"ל הי"ד)

"...שאף על פי שעכשיו אין מכירים אותו ואת ערכו, על כן לא יחושו אליו, אבל בזמנו ודאי שיכירוהו לאמיתו לצערם ולבשתם, ודאי שלא יהיה להם זה אלא צער גדול ונצחי" (מסילת ישרים פרק ד). מסופר על הסבא מקעלם זי"ע, שדרכו בקודש היתה שמה מאוד ביום שבת קודש. אולם בשבת אחת, בעת מיתתו של הסופר יל"ג שהיה אחד מן

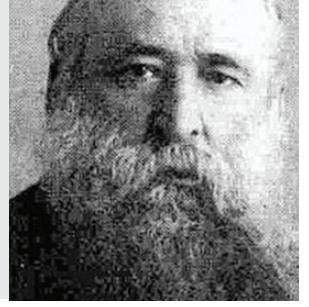

איזו ברכה ביקשה סבתא אייזנבאך מרבה של ירושלים, וכיצד הרגיע החזון איש יהודי שחשש ששמו רעל בכוס התה שלו

סקירה קצרה ותמציתית מפי עורך עלון 'לקראת שבת' הרב משה הרמן על התכנים המיוחדים שיופיעו בעלון השבוע אי"ה

ברשתנו, פרשת קרח אנו למדים על גנות המחלוקת וחשיבות הזהירות בכבוד תלמידי חכמים ומנהיגי העדה. ומדה טובה מרובה – ניתן גם ללמוד על גודל חשיבות השלום, כבוד תלמידי חכמים ואמונת חכמים. בגליונו השבוע הבאנו יריעה מיוחדת המספקת הצצה נדירה למסכת ההערצה וההערכה ההדדית השוררת בין מרן ראש הישיבה רבי גרשון אידלשטיין שליט"א וידידו מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, וכפי התבטאותו של הגרב"ד שליט"א: "אני ורבי גרשון משמשים כראשי ישיבה בפוניבז' כבר קרוב לשבעים שנה, ואני אומר לכם רבותי: מעולם! מעולם! לא היה ביננו שום סרך של קטטה, מריבה, כעס או קנאה. תמיד היו בינינו אהבה ואחוה, שלום ורעות...". בין השאר יסופר על המקרה שבעקבותיו חדל מרן הגר"ג לסדר קידושין לפני כשש עשרה שנים, על השיעורים שמסר הגרב"ד מתוך מחברותיו של רעו הגר"ג, על בקשתו של רבי גרשון שלא ימתינו לו בחזרת הש"ץ אלא לרבי ברוך דב, ועל ההתבטאות המיוחדת של הגרב"ד: "מרבי גרשון תמיד פחדתי...". ועוד בענין השלום: נקרא מה אמר מרן הגרא"ל על היהודי בן ה-80 שביקש ברכה לשלום בית, ומה ניתן ללמוד בענין זה מדברי המלאך לאשת מנוח. נספר על ההזמנה הדחופה של הזגג באישון לילה לביתו של האדמו"ר מהר"ש מבאבוב, שאת סיבתה גילה הזגג רק לאחר פטירת הרבי. נקרא על הבחור שהשאיר הררי קליפות של גרעינים בתוך הסטנדר של המשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל, וקיבל על כך הערה מלב אוהב... רק ביום חופתו. מתי היה בכוס התה שלו רעל...

רבנו הגרי"ש אלישיב מחיך בשיעורו, וכיצד ידעו השומעים שהחיך עומד לבוא. מתי אירעה הפעם הנדירה בה השהה רבנו פסק הלכה עד למחרת, כיצד זכר והכיר כל אחד מגבאי הצדקה המסתובבים בבית הכנסת בשעת התפילות, ומי הם היהודים שזכו ליחס הסבלני והמכבד ביותר בחדרו. יריעה מיוחדת מתפרסמת בגליון על דמותו של היהודי שכונה 'החפץ חיים דירושלים', רבי שמואל הומינר זצ"ל. כיצד היה מתפלל על כל דבר, אפילו על גפרור שהוצרך להצית או על עט שביקש למלאותו בדיו, ומפיק לקחים מכל מאורע בחייו, גם מכאב שיניים שתקפו או עכברים שחדרו אל הבית. על ראייתם הרחוקה של גדולי ישראל ומנהיגי עדה, הבאנו בגליון שלל עובדות מופלאות, וביניהן: התבטאותו של החזו"א לאחר הצצה קצרה על פניו של רב מסויים שהגיע מחו"ל בקול רעש גדול וסחף המונים, ועל הוראתו של הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין לתלמידו, שהצילה אותו מהפסד גדול. עוד נקרא: על מורת רוחו של מרן הגרי"ש מתמונה מסוימת של מרן הגרא"ל שהוכנסה ליתד נאמן, ומה עמד באמת מאחורי התמונה; הברכה שביקשה סבתא אייזנבאך מרבה של ירושלים מהרי"ל דיסקין, יחד עם ההסבר שהשמיעה באוזניו, אשר הביאו להתרגשות עד דמעות; על שני הקברים הבוודדים שמצא הרב מפוניבז' באזור פוריה שליד טבריה, שהובילו אותו לרכישת קרקע באזור; על הנס המופלא במהלך 'צוק איתן', כשחייל זחל לחברו לברר מה מברכים על ופל וניצל מפצמ"ר; וגם: כיצד הרגיע מרן החזון איש יהודי שחשש ששמו בכוס התה שלו רעל...

"המשיך הרב מפוניבז' ואמר: 'ואם אתה לא מאמין סע לבית וגן, תכנס אל הרב אברמסקי ותשאל אותו אם הוא יודע משהו מ'מחלוקת המוסר' שהיתה בטעלו בזמן שהוא למד שם, ותראה שהוא לא ידע'..."

הבחור היחיד שלא התערב, ונהיה 'שר התורה'

'מוסט'. הוא לא ידע כלום. לא עניין אותו שום דבר. הוא לא מרים את הראש מהגמרא. ההוא מדבר, אבל אותו זה לא מעניין. הוא לא שואל מה מדברים ומה אומרים. לא מבין. אז נהיה 'הרב אברמסקי', ואז נהיה 'שר התורה'... "והרב אברמסקי בעצמו אמר: 'למה הצלחתי ללמוד? כי אף פעם לא התווכחתי בלימוד. אם ניגש אלי בחור ושאל אותי משהו בלימוד, שמעתי את דבריו מה שהוא רוצה להגיד ואת הסברא שלו, ואמרתי לו אני את הסברא שלי, ולפני שהתחיל הויכוח להתמשך אמרתי לו: יש לך ראייה לדברייך? לא. לי גם אין ראייה לדבריי. גיי געזונטערהייט - לך לבריאות. אתה ממשיך ללמוד ואני ממשיך ללמוד'. ולא ביזבז את זמנו על ויכוחים..."

(ותלמוד תורה כנגד כולם)

ניקח קצה (במדבר טז א)

שח הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל: "בתקופת לימודו של הרב מפוניבז' בישיבת טעלו היתה שם 'מחלוקת המוסר' הידועה. וסיפר הרב זצ"ל, שהיה בישיבה בחור אחד נבון שלא ידע מכל מה שנעשה. לא ידע! ואם תיגש אליו ותשאל אותו על כך, הוא בכלל לא ידע לענות לך מכל מה שנעשה. אתה תשאל אותו, והוא יאמר לך: מחלוקת? אינני יודע משום דבר. כן, כך סיפר הפוניבז'ער רב. "והמשיך הרב ואמר: 'ואם אתה לא מאמין, תסע לבית וגן, תכנס אל הרב אברמסקי ותשאל אותו אם הוא יודע משהו מ'מחלוקת המוסר' שהיתה בטעלו בזמן שהוא למד שם בישיבה, ותראה שהוא לא ידע לענות לך מכל מה שהתרחש שם.

"הוא, 'יחזקאל מוסטער' קראו לו, בחור יחיד שהגיע מעיירה קטנה ברוסיה,

הכניס בטעות כף חלבית לסיר הבשר בשבת, ונאסר התבשיל ונהיה מוקצה. האם מותר להוריד את הסיר מהאש כדי להינצל מאיסור בישול בשר בחלב?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

אמנם כתב שיש לחלק בזה, שכן רדיית הפת לדעת כמה ראשונים אינה איסור גמור, רק עובדין דחול, ויתכן שאיסור מוקצה לא נדחה כדי להנצל מאיסור תורה. ועוד חילוק נפלא, שבאפיה בשבת התירו חכמים רדיה, שזה איסור קל של שבת, מפני איסור חמור של שבת, אבל מוקצה מפני בשר בחלב יתכן שלא התירו. אך יש לפשוט ספק זה מדין המוצא חמץ בפסח ביו"ט, שלדעת הרבה ראשונים אם לא ביטלו עובר על כל יראה מן התורה, ומותר לטלטלו ביו"ט אף שהוא מוקצה כדי לבערו, ע"י משנ"ב סי' תמ"ו. ואף האוסרים, טעמם משום שסברו שהמשהה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר עליו. הרי שדוחים איסור מוקצה מפני איסור תורה של חמץ, וכמו כן יש לדחות איסור מוקצה מפני בשר בחלב.

שאלה: הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל נסתפק מה הדין באחד שבילל שבת הכניס בטעות כף חלבית שנשתמשו בה בחלב רותח בו ביום, לתוך הסיר של הבשר, שכל האוכל נאסר מחמת שבלע טעם חלב מן הכפית החלבית, ונעשה המאכל האסור מוקצה - והסתפק האם בכל זאת יהיה מותר להוריד את הסיר מהאש. שהרי כל זמן שהסיר עומד על האש, ממשיך להתבשל בו בשר בחלב, שכידוע הבישול עצמו אסור מן התורה. ואם כן עומד בפנינו איסור בשר בחלב מן התורה, מול איסור טלטול מוקצה מדרבנן.

תשובה: הגאון רבי ישראל סלנטר הביא בתחילה ראייה להתיר בזה, כפי שהתירו חכמים לאדם שהכניס בצק לתנור בשבת, לרדותה לפני שיעבור על איסור תורה של אפיה בשבת, אף שרדיה אסורה בשבת מדרבנן. הרי שדחו חכמים איסור דרבנן כדי שלא יעבור על איסור תורה.

האם מותר לספר לשון הרע שכבר התפרסם בעיתון?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

שהיה הדבר מפורסם], מכל מקום לא הזכירו רק את שמה של הכשרה, אבל את שמה של הפסולה לא פרסמו במשנה.

והביאו (שם) מספר שירת דבורה מעשה מהחפץ חיים, שכתב בתשובה לגר"ש שטרנבוך (אבי הגר"מ שטרנבוך) ששאלו אם מותר לו לדבר עם אשתו על פלוני שיצאו עליו רינונים, באשר הדברים ידועים כבר לכל אחד מהם, ולא יספרו אותם לאיש זולתם, ורוצים לדבר על כך כדי שתתברר להם התמונה בשלמות, וכתב להם הח"ח 'שימנעו מלשוחח אף על דבר הידוע לשניהם, ושמץ עוולה לא תימצא בשפתותיהם'.

ולספר דבר שאינו מפורסם, אך השומע כבר שמע זאת מאחר - כתב החפץ חיים' לקמן שגם המספר השני עובר על איסור לשון הרע, כיון שהתורה אסרה את עצם סיפור הגנות על האחר, וגם יתקבלו הדברים יותר אצל השומע כששני אנשים מספרים גנאי על פלוני. ואף לפי דעת הרמב"ם שהתיר בדבר שנאמר באפי תלתא, הרי כל שכונתו לגנותו בזה ולהעביר את הקול, אין היתר של אפי תלתא, ואם כן כשכונת המספר השני להחזיק את הגנות בפני השומע ולגנותו בזה יותר, אסור.

בכלל ב' מהלכות לשון הרע סעיף ג' מביא החפץ חיים את הדעות הסוברות שלשון הרע שנאמר בפני שלושה אנשים ('באפי תלתא') מותר לשומעים לספר את הדבר הלאה, וזאת רק בדרך אקראי, ולא שיתכוונו לפרסם את הדבר ולגלותו. בהמשך בסעיף ד' הוא מוסיף, כי רק למי שמע בעצמו מהמספר הראשון (שסיפר בפני שלושה) מותר, אך לא למי שמע ממנו. אלא אם כן כבר התפרסם הדבר ונודע לכל (שאז מותר לו לספר - וגם כאן רק בדרך אקראי, כנ"ל).

בביאורים ומוספים מביאים, כי לקמן כותב החפץ חיים הן לגבי ההיתר של 'באפי תלתא' והן לגבי ההיתר של 'דבר מפורסם', כי כמעט לא מצוי שיתקיימו כל התנאים להיתר. ויש שכתבו עוד (לחפץ בחיים שם סי' יז), שתלמיד חכם ירא אלוקים ראוי לו להיזהר אף באופן זה שהדבר מפורסם, שלא לדבר גנאי על אחר, וכמבואר ברמב"ם (פיהמ"ש עדיות פ"ח מ"ז) על שאמרו שם במשנה שמשפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון בזרוע, ומשפחה אחרת פסולה היתה שם וקירבה בן ציון בזרוע, וכתב הרמב"ם שם, שיש להתבונן היאך בורחים חכמים מלשון הרע, שאע"פ שהיו יודעים על שתי המשפחות [כלומר

המוסר היומי

כיצד נגיב למראה יהודי הנראה כשומר מצוות, ואוכל טריפות ללא הרף?

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

תרעומת מהשי"ת, ומה אם תרעומת בשר ודם קשה לשאת, כל שכן תרעומת מלך מלכי המלכים הקב"ה שמאוד מחויבים להזהר מזה. והנה לו יצויר שאחד רואה את חברו שלועס בשיניו בשר נבילה וטריפה מהבוקר עד הערב, בודאי היה מתועב בעיניו עבור זה! ואיך לא ישים זה על לבו הנושא שנאה על חברו, שהוא חורש בלבו מחשבות און על חברו מן הבוקר עד הערב, והיא השנאה הטמונה והמושרשת בלבו, והכתוב צווח ואומר: לא תשנא אֶת אֶחֶיךָ בְּלִבְךָ, ובמה עדיף הוא מהאוכל בשר נבילות וטריפות, וכשם שבאכילת מאכלות אסורות הוא מטמא את פיו, כן על ידי השנאה הוא מטמא את לבו".

[אהבת ישראל פרק ד, בשינויים קלים]

"צריך האדם להתבונן להסיר שנאת ישראל מלבו, כי איש ישראל המאמין בשלושה עשר עיקרי הדת, בוודאי שייך עליו הכתוב: כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ, והוא אהוב למקום, ככתוב: אֶהְבֶּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה', ועוד כתוב: בְּנִים אַתֶּם לַה' אֶלְקֵיכֶם, ועוד הרבה פסוקים המורים על גודל אהבת ה' יתברך לעם ישראל, ואם כן איך יוכל האדם לפעול בנפשו לשנוא את מי שהוא אהוב לה, הלא בוודאי יהיה להקב"ה תרעומת עליו עבור זה!

והמשל בזה, כי בטבע כל אב לאהוב את בנו אהבה עזה, וכל עמל האדם אך לטובת בניו אחריו, וכשימצא אחד שיהיה שונא לבניו, הלא תהיה לו תרעומת גדולה על אותו האיש, וכן הדבר בעניינינו, כל מי שיש לו שנאה על חברו, בודאי יש להקב"ה תרעומת עליו, ומי הוא האיש הסכל והפתי שירצה לשאת עליו

היו אנשים מסוימים שרדפו את אאמו"ר זצ"ל בענין המקוואות שלא נהג כמותם. הוא היה מאוד כאוב מכך, ובאותה תקופה נסע לשבות בבית חלקיה כדי לנוח קצת ולברוח מהסערה

הגאון הצדיק רבי חיים מאיר הלוי וואזנר שליט"א מספר על אצילותו ומידותיו התרומיות של אביו בעל ה'שבט הלוי'

וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם (במדבר טז, טו)

שח הגה"צ רבי חיים מאיר הלוי וואזנר שליט"א: עובדא ידענא, שפעם שאלו את אאמו"ר זצ"ל: 'במה הארכת ימים, והשיב: 'במשך חמישים שנה לא איחרתי רגע אחד לתפילה או לשיעור תורה. ולמותר לומר שבוודאי לא אמר זאת כדי לייחס לעצמו גדולה חלילה, אלא כדי להדריך וללמד דעת ולהקנות את הרעיון הנאצל הזה. אכן, פעם אמר לנינו כשבא לקבל אצלו הדרכה לאחר נישואיו: חמישים שנה לא איחרתי התפילה לאחר השעה שבע בבוקר.'

ולדעתי זכה לאריכות ימיו ושנותיו מחמת סיבות נוספות. האחת שעסק בתורה ללא הרף, ועל התורה נאמר, 'כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה' והשניה, משום שמעולם לא דיבר סרה באנשים אחרים, ובכלל אנשים לא היו נושאי השיחה שלו, הוא פשוט לא דיבר על הזולת מאומה. והרי על זה נאמר: "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה"...

מעביר על מידותיו

אצילותו ומידותיו התרומיות, הן ששמדו לו כנראה ומכוחם זכה להנהיג ולהורות את ישראל תורה והוראה. הוא היה סבלן, טוב לב ומעביר על מידותיו, מאלו שאמרו עליהם חז"ל (שבת סח) "הנעלבין ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו", וממש עד ימיו האחרונים אחרי שכבר היה מוכר כרבן של ישראל, כאשר אי מי פגע בכבודו האישי, כשהדבר לא נגע לכבוד התורה או לציות לקול דברי חכמים, היה מעביר על מידותיו באופן מבהיל. וכנראה שזה מה שעמד לו לזכות להנהיג את ישראל.

מוחל על עלבונו

מעולם לא דיבר ולא ראה רע באיש מישראל. גם אם היו שהשפילו אותו או ביזו את כבודו, מעולם לא השיב ולא נטר להם דבר. הוא מעולם לא ראה לנכון לבקר את הזולת על מעשיו. ובמקרים בהם ראה לנכון להעיר לאי מי על

התנהגותו, הרי שהדבר נעשה מתוך אהבה ודאגה ולא חלילה מתוך זלזול והקפדה. אהבתו לישראל חצתה חוגים ועדות. זכורני, בימים מקדם לפני עשרות בשנים בעת קריאת התורה. צווח מאן דהוא בצעקות נוראות וקריאות גנאי נגדו, ה' ירחם, דברים שבלתי ניתן להעלותם עלי גליון כלל. אולם אאמו"ר עמד ושתק ולא ענה דבר וחצי דבר, כך התנהג כל שנותיו בהבלגה מדהימה בכל זמן ומצב. אספר בזה עובדה נוספת. בזמנו, לפני למעלה מארבעים וחמש שנה, היו אנשים מסוימים בב"ב שרדפו את אאמו"ר בענין המקוואות שלא נהג כמותם. הוא היה מאוד כאוב מכך, ובאותה תקופה אמר לי שהוא רוצה לנסוע לשבות בבית חלקיה כדי לנוח קצת ולברוח מהסערה שעוררו גורמים שונים כנגדו.

באותה שבת בעת רעווא דרעוין, התבטא הרה"ק ה"אמרי חיים" מויזניץ זי"ע בחריפות יתר ויצא בקול חוצב כנגד אותם שפגעו באאמו"ר. בדברי קודשו אמר: היתכן שיהודים חרדים יפגעו בגדול בתורה כהרב וואזנר המוסר נפשו כל ימיו למען התורה הקדושה בב"ב. וממש יצא מגדרו בדיבורים לא שגרתיים במשאו הנלהב. למרות שבדרך כלל לא היה מדבר בסגנון זה, וכפי הידוע מאהבתו היוקדת לישראל.

זכורני שבמוצ"ש כאשר שמע אאמו"ר על המחאה של ה"אמרי חיים" שיצא להגן על כבודו, אמר לי שהוא רוצה ללכת לבקרו ולהודות לו על מחאתו. ואכן הלכנו יחדיו במוצ"ש לשיכון ויזניץ, נכנסנו לחדרו, והנה להפתעתנו ראינו שה'אמרי חיים יושב יחד עם בנו הרה"ק "הישועות משה" זי"ע שאז כיהן כמרא דאתרא של שיכון ויזניץ ויחד עסקו בלימוד שו"ע ה' מקוואות ללבן את הענין שעל זה היתה המחאה הגדולה. אאמו"ר התיישב על ידו לזון עמם ביחד על כך. אאמו"ר אף הוקיר והעריך יהודים יראי ה' מכל החוגים ממש. מעולם לא בדק בציציותיו של פלוני לאיזה חוג הוא שייך. כולם היו שווים בעיניו לטובה ולברכה מבלי להעדיף חלילה חוג אחד על משנהו, וכך שינן באוזנינו תמיד שחלילה להפלות יהודי באשר הוא.